

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

M. Ant. Mvreti Variarvm Lectionvm Libri XV

Muret, Marc-Antoine

Antverpiæ, M. D. LXXXVI.

Liber IIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70864](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70864)

M. ANTONII MURETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM,

VARIARVM LECTIONVM

LIBER QVARTVS.

Historia de Pindaro poëta, multato à suis, ornato ab Atheniensibus. CAPVT I.

PAUSANIA sin Atticis narrat, Athenienses, quòd à Pindaro in quodam asmate laudati essent, tãti fecisse ampli illius ac grandiloqui poëtae testimonium, vt & dona ei plurima ob id miserint, & statuam in ciuitate sua stauerint. Non igitur mirum est, si illis temporibus multi ac præstantes poëte fuerunt; cùm quiea facultate excellabant, & maximis muneribus honestarentur, & honoribus amplissimis mactarentur. atate nostra vocalis ille olim Musarum chorus conticuit; quæque auaritia marsupia potentium clusit, eadem venas Heliconij liquoris obstruxit. Sed quod de Pindaro perstringit Pausanias, id fusius edisserit in quadam epistola Æschines. Air enim illum, cùm Atheniensium urbem commendasset his verbis, *αἰτε λιπαραὶ δὲ δοῖσιν οὐκ ἔλλαδ' ἔπειμ' Ἀθῆναι*, multatum esse à ciuibus suis, agrè ferentibus, alienis eum potius, quàm suis, illam tantam laudem dedisse. quod vbi rescuere Athenienses, confestim miserunt ei duplum eius pecuniæ, quam multæ nomine erat exactus: ipsumque aenea statua ornarunt:

F 4

Ant. Mureti
Variar. Lectionum
LIB
28

narunt. ea statua visebatur Æschinis ætate ante regiam porticum: sedens Pindarus cum pallio, & diadema, lyram tenens: & supra genua apertum librum.

Quod Aristoteles sensit de iis qui seipso interficerent, Euripidis testimonio confirmatum.

CAPVT II.

CVM vulgò crederetur, viri fortis esse, mortem sibi consciscere potius, quàm graue aliquod & acerbum malum perpeti: sapienter animaduertit Aristoteles, falsam esse illam hominum opinionem: eosque qui ita facerent, non modò fortes, sed ignauios, paruique & abiecti animi habendos pronuntiauit. docent enim, se id quod fugiunt, ferre non posse, neque pares esse ei casui sustinendo, propter quem vitam relinquunt. id autem effeminatam potius animi molli-
tiam, quàm magnitudinem arguit. Disputauit eadem de re doctissimè ac sapientissimè diuus Aurelius Augustinus lib. 1. De Ciuitate Dei, multisque rationibus ostendit, Lucretiam, Catonem, ceterosque eiusmodi frustra in historiis à fortitudine laudari. longius etiam progressus, demonstrauit nullam esse posse bono ac sapienti viro ἐξαρῶν, vt Stoici loquebantur, εὐλογίαν. Sed & Euripides id antè docuerat: qui Herculem primò facit succumbentem magnitudini eius doloris quem hauriebat è cæde vxoris & liberum, quam ipsemet, furore diuinitus immisso correptus, perpetrauerat: & ob id è vita discedere meditantem: deinde redeuntem ad se, & mutantem consilium, verentem, ne id sibi ignauiæ ascriberetur, si lucem relinqueret, tanquam agri-
tudinè impar ferendæ. Aristoteles ita hac de re scribit, lib. 111. *ἡτοιμασθέντων τὸ δὲ ἐπιδοῦναι, φέρωνται ἢ ἔρωτα, ἢ τὸ λυπηρὸν, ἐν ἀνδρείῳ, ἀλλὰ μᾶλλον δὲ ἐν μαλακίᾳ*

μαλακία ἢ τὸ φέγειν τὰ ὀπίσθια. ἢ ἔχ' ὅτι χαλὸν, ἔσομέναι,
ἀλλὰ φέγων χαλόν. Eurip. autem versus hi sunt:

Εὐκείφα μιν ἦ, καί περ ἐν χαλόνων ὄν,

Μὴ δειλίαν ὄφλω πιν', ἐκλιπὼν φάσθ'.

Ταῖς συμφορῇ ἢ ὅστις ἔχ' ὑφίσταται,

Οὐδ' ἀνδρὸς αἰ' δυνάειδ' ἔσθ' ἰώσαι βέλθ'.

sed & apud Martiale memini esse Epigramma quod-

dam in hanc sententiam: cuius hæc clausula est:

Rebus in aduersis facile est contemnere vitam.

Fortiter ille facit qui miser esse potest.

Correctus Ciceronis locus è libro tertio De Legibus.

CAPVT III.

DE tribunicia potestate longa & copiosa est di-
sputatio apud Ciceronem lib. III. De Legibus.
nam cum illam Q. Cicero pestiferam & exitiosam ef-
se dixisset; respondens Marcus, multa ei vitia inesse
non negat: sed quæ tamen facile compensentur pluri-
bus & maioribus bonis: eo maximè, quòd nihil ea uti-
lius cogitari potuerit ad plebem cum patribus in con-
cordia continendam. tum dissoluens ea quæ *Quin-*
ctus aduersus eam dixerat, ita loquitur: *At duo Gracchi*
fuerunt. & præter eos, quamuis enumeres multos licet,
cùm deni crearentur: nullos in omni memoria reperies perniti-
ciosos tribunos: leues, etiam non bonos fortasse plures. inui-
dia quidem summus ordo caret. Sed habet dubitationem,
quid sit quod Cicero ait, *Cùm deni crearentur.* ita enim
loqui, quasi deni creari desierint, videtur. Neque me-
lius, aliquanto etiam deterius, videtur, quod *Adria-*
nus Turnebus scripsit, qui locum hunc ita edidit: *At*
duo Gracchi fuerunt? & præter eos, quamuis enumeres
multos, licet. Cùm deni creantur, nullos in omni memo-
ria, &c. quasi aliquando deni creentur, aliquando

F 5 aliquo

Ant. Mureti
Ant. Lectiones
LIII
25

aliquo alio numero: & cum deni creantur, tum nulli perniciosi reperiantur. quod si esset, ne mirificam illi vim numerus habuisset. ego addendam particulam, *non*: & totum locum ita legendum puto: *At duo Gracchi fuerunt. Et prater eos quamuis enumeres multos licet, cum deni creentur. Non nullos in omni memoria, &c.* Illud enim, *At duo Gracchi fuerunt*, quasi ex Quinto persona Cicero dicit. Deinde respondens, ait non eos tantum proferri posse, verum etiam eorum similes quamuis multos. neque id mirum esse, cum deni creentur. etenim in tanto numero; non est mirabile plures improbos extitisse, quam in iis magistratibus qui bini creabantur. Tum subiungit: si evolvantur annales, & antiquitatis memoria replicentur, nonnullos repertum iri perniciosos tribunos: leues autem etiam non bonos fortasse plures. Hoc tamen magnum bonum in tribunatu inesse: quod efficit, ut ordo senatorius invidia careat. Nullos autem in omni memoria perniciosos tribunos fuisse, nemo, opinor, nisi plane *ἀνισόβητος* dixerit.

De veteri proverbio, quo dicebatur, quod pulchrum est, placere. CAP. IIII.

QUAE pulchra sunt, habere eam vim, ut statim inspecta, omnium sibi voluntatem conciliant, amoremque adiungant, nemini ignotum esse, nisi communis sensus experti, potest. Itaque scitum est illud Aristotelis, qui interrogatus ab aliquo, qui fieret ut pulchri tam facile ab omnibus amarentur: caeci eam interrogationem esse respondit. & Graeci sapienter sua lingua pulchro ex eo indidere nomen, quod omnes ad se alliciat: dixerunt enim *καλόν, παρὰ τὸ καλεῖν, ὅτι πάντες ἐφ' ἑαυτὸ καλεῖ*. Testati sunt idem vulgato olim proverbio: quo

bio: quo dicebant, quod pulchrum esset, id demum
amicum esse. eo usus est Euripides in Bacchis: vbi hic
versiculus legitur,

Ο, π καλὸν φίλον αἶψι.

& Plato in Lyfide: Ἀλλὰ πῶς ὄντι αἰψὲς ἰλιγγίῳ ἕσθ' ἢ τὸ κα-
λὸν ἀποείας, καὶ κινδυνεύει, κατ' ἢ ἀρχαίων παροιμίαν, τὸ καλὸν φί-
λον αἶψι. Eius autem originem ad Musas & ad Gratias
referunt: quæ cùm conuenissent ad nuptias Cadmi &
Harmonia, pulchrum carmen, quo ea sententia con-
tineretur, immortalis ore cecinerint: nouæ nuptæ pul-
chritudinem, vt verisimile est, commendantes. Hoc
de sapientissimo poëta Theognide cognouimus: cuius
hæc sunt,

Μῦσαι καὶ Χάριτες, κοδραὶ Διὸς, αἱ ποτὲ Κάδμῳ

Ἐς γάμοι ἐλθέσαι, καλὸν αἶψατ' ἔπειτα.

Οτ, π καλὸν φίλον ὄντι, τὸ δ' ἔ καλὸν ἔ φίλον ἔστι.

Τὸτ' ἔπειτα θανάτων ἦλθε διὰ σομάτων.

nam ad illas nuptias venisse diuos, testatur etiam Eu-
ripides in Phœnissis:

Ἀρμονίας δὲ ποτ' εἰς ὕμναίους

Ἠλθον ἐστύδα.

Sed & Hellanicus, & Apollodorus Musas cecinisse in
nuptiis Cadmi, ad easque conuenisse diuos, & nouæ
nuptæ munera obtulisse scripserant.

De loco quodam Varronis aduersus Petri Victorij sen-
tentiam disputatum. CAP. V.

Posvi iam pridem magnum studium in iis fra-
gmentis M. Varronis, quæ dispersa passim apud
veteres Grammaticos, ac præcipuè apud Nonium le-
guntur, magis autem mihi placere meum illud stu-
dium cœpit: Posteaquam Petri Victorij (quem ego
hominem, etsi sæpè ab eo dissentio, longè tamen facio
pluri-

Ant. Mureti
Lectio
LIII
25

plurimi) Variarum lectionum libri præclari sanè & viles in lucem prodierunt. Laudat enim ille pluribus locis eos qui id faciunt: datque plurimas luculentas significationes diligentia quam ipse in iisdem illis fragmentis reconcinnandis adhibuerit. sed ita contigit, ut multos locos, quos ego coniectura tantùm viam emendare conatus eram, ipse postea longè aliter à se emendatos ediderit. quare etsi non sum tam stultus, ut me cogitem tanto viro ἀντιπατρὸς γαλιέν, proferam tamen veteres quasdam opiniones meas; ut de iis cum ab aliis, tum ab ipso in primis Victorio iudicetur. Citantur igitur illa è Varrone Margopoli, ἀεὶ ἀρχῆς: *Cui celer die nos lemmatos logos Antipatri Stoici filius ruitro caput displanat.* quæ cum corrupta esse appareat, putat Victorius legendum esse dilemmatos logos. Sed et coniectura mihi quidem parùm digna auctore suo videtur. primùm, quòd nimium recedit à vetere scriptura. Deinde quòd Antipater logis utebatur non dilemmatis, sed monolemmatis, ut testatur Alexander his verbis: ἅς γὰρ οἱ ἀεὶ Αντίπατρον μονολημμάτους συλλογισμοὺς λέγουσιν, ἢ ἐπὶ πολλοῖσιν, ἀλλ' ἐνδεῶς ἐστὼν. quæ verba ille cum ad stabiliendam coniecturam suam attulit, videtur suo se gladio, quod aiunt. Nam dilemmatis quidem syllogismi sunt ex Aristotelis sententia. quod est enim ita hospes in analyticis, ut nesciat, duo lemmata præcedere ad efficiendam conclusionem? Sed quid in hac re pluribus moror? Ego, nihil addens, nihil detrahens, locum ita legendum semper credideram: neque sanè me sententiæ pœnitèt: *Cui celer die ἐνός lemmatos logos.* Idem enim puto esse λόγος μονολημμάτους, & λόγος δι' ἐνός λήμματος. cuius rei volo Victorium ipsum iudicem esse.

Fragmentum

Fragmentum Varronis è Marcipore, quo tempestas eleganter describitur. CAP. VI.

ATTEXAM etiam huic loco elegantem quandam descriptionem tempestatis, quæ versibus iambicis inclusa, apud eundem Grammaticum, è Varronis Marcipore legitur; sed diuisa. neque tamen quenquam puto infutiatum, eam à me rectè & verè coniunctam esse. est autem hæc:

*Nubes aequali frigido velo leues
Celi cauernas aureas subdixerant,
Aquam vomentes inferam mortalibus.
Ventis, frigido se ab axe eruperant
Phrenetici, septem trionum filij,
Secum ferentes tegulas, ramos, syrus.*

mutavi pauca quædam: tuò, ni fallor, sed tamen indicabuntur. *Aurea*, in vulgatis libris legitur, non, *aureas*: & *frigidus*, vbi scripsi, *frigido se*: & *erumpebant*, non, *eruperant*. sed hoc posterius verum esse demonstrat carminis lex, & præterea orationis ipsius ἀνομοσία, propter illud, subdixerant.

Enniani versus ex Euripide expressi. notata Nonij inconstantia. CAP. VII.

CERNERE, ait Nonius, amittere. Varro γέροντος ἰδυστάλα. Non vides, apud Ennium esse scriptum, *ter sub armis malim vitam cernere, Quàm semel modo parere*: Sed falsam esse & ineptam illam eius verbi declarationem, ipsomet, qui eam attulit, teste peruincam. cum enim paulo post docuisset, cernere, non nunquam esse idem, quod dimicare, aut contendere: ei rei probanda hoc exemplum subiicit. Ennius Medea exule:

Nam

Ant. Mureti
Lectio
LIII
25

Nam ter sub armis malim vitam cernere.

Hoc autem Euripides, ex quo illam fabulam vertens Ennius, dixerat, *πὴρ ἀσπίδα σῆναι*. cū enim Medea multa quæsta esset de infelicitate mulierum: addit, cernere eos, qui putant, melius agi cum mulieribus, quā cum viris; propterea quod illæ domi vitam sine periculo exigant: cū viris sæpe sit de vita in bello dimicandum, se enim, si optio detur, malle ter vitam sub armis, ut locutus est Latinus poëta, cernere, quā mel parere. Euripidi versus subiiciam:

Λέγεις δ' ἡμᾶς, ὡς ἀκίνδυνον βίον
Ζῶμεν κατ' οἴκας, οἱ δ' μάραν' ἴδεις,
Κακῶς φρονῶντες: ὡς τοῖς ἀπ' ἀσπίδα
Στῆναι θέλομι ἀλλ' ἄλλοι, ἢ τεκῆν ἀπαξ.

Enendati Varronis loci duo.

CAPVT VIII.

ARISTOTELES libro tertio ad Nicomachum, homines intemperantes & afotos, cū in voluptatibus versari dixisset quæ communes sunt nobis cum mutis animantibus, iis nempe, quæ gustata percipiuntur, quæque tactu; addit postea, eos gustata aut nihil omnino, aut perparum uti. cū enim gurgites illi ita vinum in guttur suum quasi in vtrum aliquem inuergant, nihil curantes, nisi ut quamplurimum exhauriant, propè ut percolando vino nati esse videantur, non admodum possunt eius suauitatem gustando percipere: cū contrā delicati & elegantes homines, qui grato illo liquore linguam sibi ac palatum probè titillari volunt, paulatim eum in gurgulionem instillent veriùs, quā infundant, guttatim prope ducentes: etiam antequam bibant, oculis poculum sæpe ac naribus admouentes, nulla ut sit in eo particula suauitatis.

suavitatis, quam non ipsi accuratè exprimant, exquiritèque persentiant. quod in Euripidi Sileno optimè cerni potest. id nō faciunt, qui gutture tantum pro infundibulo utuntur. Hoc autem auguror dixisse etiam Varronem in ea Satyra quæ inscribatur, Est modus matula. *ἢ μὲν οὖν*. inde enim citantur hæc: *Quis in omni vita helio modo olfacit temetum?* quæ ego ita quodammodo legenda censuerim; *Quis in omni vita heluo probè olfacit temetum?* potest autem aut propriè vsus esse olfaciendi verbo, aut etiam illud ad gustatum transtulisse. Sed haud alienum fore puto, si ex eadem Satyra versus aliquot attulerim, quibus vinum elegantissimè celebratur:

*Vino nihil iucundius quidquam cluit.
Hoc aegritudinem ad medendam inuenerunt.
Hoc hilaritatis dulce seminarium.
Hoc continet coagulum conuiuia.*

Duo versus Horatij conuersi è Simonide.

C A P I T U L U M IX.

DVDVM admonui, versum illum Horatianum, *Mors & fugacem persequitur virum,* ad verbum expressum esse è Simonide; illum enim ita cecinisse:

Ὁδ' αὖ θάνατος ἐφίκε καὶ τὸ φουγέμαχον.

nunc cum in alium inciderim, qui itidem ex eodem poëta conuersus est, annotandum duxi. est igitur Horatij quidem hic:

Quicumque terra munere vescimur:

Simonidis verò, *Εὐρυέδης ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα θανάτος.* qui ex Homero, ut videtur, sumpserat:

Εἰ δέ τις ἐστὶ βροτῶν, οἱ ἀφ' ἑσθης καρπὸν ἔδυσσι.

reperitur autem Simonideus apud Platonem in Protagora,

Act. Martini
Lectio
LIII
25

agora. & apud Plutarchum in Commentario De
 Communibus notionibus aduersus Stoicos: sed lae-
 & mutilus. Vtinam exstarent veterum illorum lyricor-
 um pœmata. non dubito, quin propemodum omnia
 ornamenta, quibus Horatius splendet, ab eis con-
 gata esse constaret.

Sententia cuiusdam Ouidiana allata similis ex Euripide.

CAPVT X.

OVIDIUS in Epistola quadam earum quas scri-
 psit exul, cum multa incommoda collegisset,
 quæ in tali fortuna obstarent sibi carmen pangere cu-
 pienti, illud etiam ponit, quod tristitia & dolore con-
 fectus esset, cum carmina sint opus hilaræ mentis, se-
 renoque, ut ipse loquitur, animo deducta proueniant.
 Idem autem multis antè sæculis dixerat & Euripides:
 addideratque hanc causam: quod qui domesticis ac
 propriis doloribus angitur, alios delictare non possit.
 Sed præstat, ut versus quibus ea sententia continetur,
 ascribam. Sunt autem *ἰκετίς*:

Τὸν δ' ὕμνοποιόν, αὐτὸς αὖ τρίτη μέλη,

Χαίροντα τρίτειν. ἢ δ' μὴ πάχνη τόδε,

Οὔτοι δῶναιτ' αὖ ὀκνοθέν γ' ἀταμεν,

Τέρπειν αὖ ἄλλως. εἰ δὲ γὰρ δίκην ἔχει.

Utum igitur Ouidius ad illa Euripidea respexerit, an
 idem ipsi, quod illi, in mentem venerit, incertum est.
 idem certè uterque dixit.

*Quod Aristoteles in antiquis dicendi magistris reprehendit,
 idem Isocrates antea reprehendisse ostenditur.*

CAPVT XI.

NON primus Aristoteles accusauit eos, qui ante
 ipsum de arte rhetorica scripserant, quod cum
 una eademque sit methodus deliberatiui generis & iudici-
 alis,

cialis, illi, relicto eo in quo multo plus inerat dignita-
 tis, tractandarum modò caussarum forensium se ratio-
 nem tradere professi essent, omnesque præceptiones
 suas ad id vnum genus contulissent. Sed & Isocrates
 antea idem reprehenderat, insignemque eorum fuisse
 stultitiam ostenderat, qui artis suæ nomen ab ea parte
 quæ odiosissima erat, indidissent: cùm tamen artis
 rhetoricæ præcepta nihilo magis ad lites iudiciarias,
 quàm ad quodlibet aliud orationis genus pertineant.
 fecerant igitur, quod illos potius facere decuerat, qui
 ei facultati odium conciliare vellent, qui enim infensi
 sunt alicui disciplinæ, eamque in odium adducere cu-
 piunt; si quid in ea est odiosum ac molestum, ab eo
 potissimum eam appellare consueverunt: contraque
 qui eam se aut tenere, aut docere profitentur, solent,
 quod ipsa in se pulcherrimum ac speciosissimum ha-
 bet, ex eo ipsi nomen imponere. Vtriusque verba, si
 quis requirit, apponam. Aristoteles igitur ita scribit
 libro primo τῆς ῥητορικῆς τέχνης· Δια γὰρ τῶτο, τὴ αὐτῆς ἕσης
 μεθόδου περὶ τὰ δημηγορικὰ, καὶ καλλίων, καὶ πολιτικώτερας τῆς
 δημηγορικῆς πραγματείας ἕσης, ἢ τῆς περὶ τὰ συναλλάγματα,
 περὶ μὲν οὐκείνης ἐδὲν λέγουσι· περὶ δὲ τῆς δικάζεσθαι, πάντες πει-
 ρῶν τεχνολογείν. Isocrates autem in Oratione aduersus
 Sophistas: λοιποὶ δὲ εἰσιν ἡμῖν οἱ περὶ ἡμῶν γυμνομένοι, καὶ τὰς
 καλλιώνας τέχνας γράψαι πολυμήσαντες, ἕς ἐκ ἀρετέον ἀνεπι-
 μήτες, οἱ πνεύσασθαι τὴν δικάζεσθαι διδάξιν, ἐκλεξάμενοι τὸ
 δυσχερέστατον ἡδὲ ὀνομάτων. ὃ τὸ φρονέωντων ἔργον ἰὺ λέγειν, ἀλλ'
 ἢ τὸ πρὸς ἄλλων τὴν τοιαύτης παιδείας, καὶ ταῦτα, τὰ πρᾶγμα-
 τῶν, καὶ ὅσον ἐστὶ διδασκτὸν, ἐδὲν μᾶλλον πρὸς τὰς δικανικὰς
 λόγους, ἢ πρὸς τὰς αἰλλὰς ἀπαντας, ὠφελείν δυναμένων.

G Antiqui

Ant. Martini
 var. Lektionen
 LIII
 25

FALSA multorum animos occupauit opinio, veteres semel tantum die cibum sumpserint. quam, ut puto, conceperunt e verbis Platonis, qui in illa nobili epistola ait, displicuisse sibi, quod in Sicilia bis die saturi fierent. Sed aliud est, capere cibum, aliud *μαρμαρμα*. Ego in Græcorum Commentariis reperio, quater die ipsos cibo ac potu corpus reficere solitos: quod etiam hodie multis locis fit apud quasdam transalpinas nationes. primum quidem diluculo. id vocabant *ἀλεγεινὸν*, aut *ἀλεγεινὸν*: quod non dilutum, sed merum, ut ait Aufonius, merum biberent: aut etiam *δενυσσιμὸν*, quam vocem vnà cum re ipsa nostrates retinuerunt. sequebatur *ἄριστον*: ita dictum, quod postea oporteret *ἄριστον*. inde *ἑσπέρια*: cuius hora erat, cum iam noctesceret, antequam tamen contenebrasset. postremo *δαιπνον*, aut *δαιπνον*, aut *δαιπνον*. aliter tamen hæc ab aliis traduntur. sunt enim, qui tantum tria agnoscant, *ἄριστον*, *δαιπνον*, *ἑσπέρια*. & de ipso *δαιπνον* tempore ac nomine non omnes idem sentiunt: omninoque confunduntur hæc apud veteres. In Romanis scriptoribus reperio silatum, siue ientaculum, prandium, cœnam, vespernam. miror autem, quid sibi voluerint, cum sibi vinum condirent: iucunditatem ne aliquam in eo, an salubritatem spectauerint.

Terentianus versus imitatus e Cæcilio. loci cuiusdam e quaestione Tusculana vulgata scriptura aduersus Nonium defensa. item eiusdem Grammatici alia quedam improbatæ. Correctus locus e libro quarto De Finibus.

CAPVT XIII.

VERSVS est Terentij, in fabula quæ inscribitur Adolphæ, in extremo:

Quid

Quod proluuium, qua istec subita est largitas?

cum autem constet, multa sumpsisse eum è veteribus poetis Latinis: non iniuria credi potest. in hoc versu Cæcilium imitatus esse. eius enim est illud & Hypobolimo:

— *mea rastraria,*

Quod proluuium, qua voluptas, qua te lactat largitas?

Hunc versum citat Nonius exponens, quæ sit vis verbi, lactare: apud quem tamen, vitio librariorum, Cælius, non Cæcilius legitur. sed enim quem ibidem Ciceronis è quarta Tusculana adducit locum, melius in vulgatis libris legi, quàm quomodo ipse vult, arbitror; ostendit enim se ita legere, *Voluptati maleuolentia lactans malo alieno, delectatio, iactatio, & similia.* melius autem vulgò legitur, *maleuolentia latans malo alieno.* non enim dubium est, quin Cicero expresserit Græcum vocabulum *ὄνη* *αἰσχρολογία*. Sed multa è modo & apud Nonium, & apud eiusdem classis alios parum emendatè leguntur; quale est illud ex Academicis, *Qui enim seruius honores adhamauerunt; in quo quis est, qui aliquem sermonis Romani sensum beneat, quin multo malit, adamauerunt?* eius generis est & illud quod apud eundem Nonium legitur, *Coniectarium, efficax, perfectum.* M. Tullius De Finibus bonorum & malorum libro quarto, *illud verò minimè coniectarium, sed in primis hebes illorum.* Hæc ille. Sed profectò aut locum ipsum non legerat, aut quid eum hominis fuisse dicam, nescio, si, cum legisset, non animaduertit, *consectarium,* non *coniectarium,* legendum esse: eamque vocem neque efficacis, neque perfecti significationem ullam habere. Vtuncque autem sit, præclarè agitur cum quibusdam Grammaticis, quòd tam multa eorum qui ab ipsis citantur, auctorum monumenta perierint. perierant ipsi, nisi illa periissent. emolumento mihi

Act. Martini
Lectio
LIII
25

tamen alicui hoc quoque loco Nonius fuit; lumen enim prætulit ad locum illum è libro quarto De Finibus corrigendum. neque pigebit, hoc quicquid est lucelli ac quæsticuli communicare cum ceteris. Ciceronis igitur verba ita in vulgatis libris leguntur: *Illud verò minimè consecrarium, sed in primis hebes, illorum scilicet nominum gloriatione dignam esse beatam vitam, quæ non possit sine honestate contingere, ut iure quisquam gloriatur.* Quare primùm miratus sum, quid ita venisset in mentem Nonio, ut in voce, *illorum*, sisteret: curque non aut eam omisisset potius, aut aliquanto longius progressus esset. deinde attentius cogitanti illud quoque loquendi genus insolens visum, *illorum scilicet nominum gloriatione dignam*. etenim, gloriatione dignum, apud Ciceronem reperias: dignum gloriatione alicuius nominis, non videor legisse. Quid plura? ceppi suspicari, voces illas duas, scilicet *nominum*, suppositicias esse; & delapsas ex aliquo glossemate, locum occupasse non suum. post autem idem illud non iam suspicatus sum, sed ita visus videre, ut ea quæ cernuntur oculis; inspecto vetere libro, in quo erat, *Illorum scilicet nominum aut Stoicorum gloriatione*, &c. quis est enim, qui dubitet, quin totum illud, scilicet *nominum*, aut *Stoicorum*, magistri fuerit ἀμχαρῶν, ἢ ἀποπῶν, & illud, *illorum*, quò referri diceret, ambigentis? comprobavit autem ille, quicumque fuit, exemplo suo Euripidis dictum: posteriorem enim cogitationem habuit sapientiozem. sed & in eodem libro scriptum erat paulo post, *quòd non possit*, non, ut in aliis, *quæ non possit*. Quare ἀναμνηστῆρας ita legendum est: *Illud verò minimè consecrarium, sed in primis hebes illorum: gloriatione dignam esse beatam vitam: quòd non possit sine honestate contingere, ut iure quisquam gloriatur.*

rietur. Atque hoc ita esse, magis, qui magis confide-
rauerit, iudicabit.

*Theriacam olim bibi solitam, verum non videri omen-
datus Varronis locus.* CAP. XIII.

PROFECTO quò quisque plus auctoritatis habet
in litteris, eò sollicitiùs ac circumspectiùs cauere
debet, ne quid sibi, quod parum exploratum habeat,
excidere patiatur. nam leues ac contempti homines,
cùm tale aliquid designant, facilis iactura est. non est
verendum, nequis eos sequatur duces. horum vt ma-
ximo quisque in pretio est, ita maximo periculo pec-
cat. sed humanus animus nouitatis studio ducitur.
eius interdum specie illectus, neque satis id quod ob-
iectum est attendens, vana pro veris, pro solidis inania
amplexatur. Equidem de Petro Victorio nihil à me,
nisi vt de viro summa doctrina prædico, dictum velim.
neque aliter decet: qui non fateri tantum, sed præ me
ferre etiam ac prædicare soleam, tantum me ex illius
vigiliis cepisse fructus, quantum ex alij, qui hoc tem-
pore vixerit, neminis. sed cogor interdum, quod bo-
na ipsius pace ac venia dictum sit, plusculum in eo di-
ligentiæ & accurationis desiderare. Nam quale tan-
dem est, quod de Leda matre Helenes prodidit? eam,
Euripidem facere, in lænam esse conuersam: cùm in
eadem illa tragœdia, vnde ipse se mirificam illam Me-
tamorphosin eruere putauit, tam sæpe legatur, Ledam
laqueo sibi elisisse fauces, præ dolore quem è filia de-
decore perceperat. sunt enim hi versus in ipsa embasi:

Ελέ. ἀπολόμμεθα. θεσίαι δ' ἐστὶ κόρη;

Τεό. Λήδαν ἔλεξας, οἶχε, Δανῆσά δ' ἦ.

Ελέ. Οὐπω νιν Ελένης αἰσθρὸν ὤλεσε κλέος;

Τεό. φασὶ, βρόχῳ γ' ἄψασιν ἐν γυῖν δέξην.

G 3

Itaque

Ant. Mureti
Lectio
LIII
25

Itaque Helena ipsa paulo post mala sua percensens, in
de matris morte loquitur:

Ἠλέδα δ' ἐν ἀγγύοναίς
Θάνατον ἔλαβον αἰχμύ-
ρας ἐμᾶς ὑπ' ἀλγέων.

sic enim legendum putō. & chorus ἐπαιάζων.

Μάτις μὲν οἶχεται.

locum autem illum, quem ipse de Leda accepit, de
Callistone accipiendum esse, vel caeco appareat. quid,
quod in primo De Oratore, actionibus, sine vllō certo
argumento, legi voluit? vbi noster postea Duarenus,
cretionibus, legendum esse demonstravit. ac sunt sa-
nè in illis Variarum lectionum libris eiusmodi plura
quàm vellem. valdè enim eius viri gloriae feueo. sed
quod libro primo de theriaca prodidit, id, quia erro-
rem obiiicere alicui potest, dissimulandum non vide-
tur. Ait enim theriacam videri olim b̄i solitam: qua-
re necesse esse, vt tum liquidior fuerit: hoc enim tem-
pore crassiorem ac duriozem conformari. hoc elici ex
verbis M. Varronis, quæ leguntur apud Nonium, e li-
bro De Liberis educandis. sunt autem hæc: *Vel maxime
illuc didici, & sitiēti, theriacam, mulsam; esurienti, panem
cibarium, siliginēum: & exercitato somnum suauem.* Nos
ita viuam, possum satis mirari, hoc Victorium, talem
ac tantum virum, dixisse. primùm enim vbi tandem
verbum vnum de ista liquida theriaca legerat? nam
nostram quidem, quæ, vt opinor, & veterum fuit, et-
iufmodi sit, omnes agyrtæ ac pharmacopolæ sciunt,
deinde cùm constet, ibi Varronem vulgares, & ple-
beios cibos lautis & opiparis opponere: quaero, cui se
hoc probare posse sperauerit, tenues olim & egenos
homines, vt panem cibarium esse, ita theriacam, ama-
ram videlicet quandam & tristem potionem, bibere
solitos

solitos, quam quidem cuiuscumque fingas, oportebit, ut reor, pluris venire, quam mulsam, quasi verò aquam gratis sumere non praestiterit, quam emere quod torqueret, nam si amarum aliquid è medicinis quærebat, quod mulsam opponeret; debuit sanè eadem ratione siliquino pani opponere, non panem cibarium, sed agaricum, aut colocynthidas. Ego quod fenseram de illo Varonis loco, antequam Victorius Variarum lectionum libros ederet; idem nunc quoque sentio: idque nunc aperiam, ut ex contentione, vtra verior sententia sit, existimetur. Puto igitur ita legendum esse: *Vel maxime illic didici, sitienti videri acam mulsam, esurienti panem cibarium siliquineum, & exercitato somnum suavem.* Nam è duabus vocibus, *sitienti videri*, suspicor factum ab imperitis librariis, *sitienti teri*. *Acam* autem pro, aquam, antiqua scriptura est: ut loci, pro loqui: coad, pro quoad: cotidie, pro quotidie. Hoc igitur dicit Varro, se illic didicisse, sitienti videri aquam mulsam, quæ coniectura si cui displicet, ipse meliorem afferat, quidvis certè potius, quam ut illam liquidam theriacam sorbeamus. Crediderim autem, Varronem, cum illa scriberet, respexisse ad hunc locum Xenophontis è primo παιδείας εἰ δὲ τις αὐτὸς διὰ τὴν ἐπιπέδου ἀνδρῶν, ὅταν ἀρδαιον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ στήθει, ἢ πίνειν ἀνδρῶν, ὅταν ὕδατος πίνωσιν, ἀναμνησθέντες, πῶς ἠδὲ μὲν μάλα, καὶ ἀστὸν πεινῶντι φαγεῖν, πῶς ἢ ἠδὲ ὕδατος διψῶντι πίνειν. eò magis, quòd alium locum reperio ex eodem Varronis libro, qui ex eodem Xenophontis conuersus est. Xenoph. ἀρχὸν μὲν ἦ ἐπὶ καὶ νῦν ἐστὶ Πέρσαι, καὶ τὸ διαπορεύειν, καὶ τὸ διαπορεύεσθαι, καὶ τὸ εὐνοῦντες μεσῶς φαίνεσθαι. Varro: *Persa propter exercitationes pueriles modicas, eam sunt consecuti corpore siccitatem, ut neque spuerentur, neque emungerentur, sufflatoq; corpore essent.*

Sententia quadam Horatij ab Arato prius prolata ostenditur.

CAPUT XV.

QUOD Horatius in Odis elegantissimè cecinit, cum ostenderet, quanta facta esset ad hominum nequitiam accessio, quasiq; vaticinaretur, eam maiorem assiduè factum iri, videndum est, numquam Arato sumpserit. Certè ut hic noster dixit, ab auis deterioribus esse profeminatos patres; se deinde editos nequiores patribus; ac liberos etiam corruptiores à se procreatum iri: ita Græcus ille Iustitiam fecerat, cum ætate ætatis mortales alloqueretur, exprobrantem illi, quòd tantopere degenerassent à patribus, simulq; prædicentem, fore, ut tamen perditiores etiam liberos gignerent:

Οἴλω, ἰνὸν κτ, χεῦσαι πατέρες χροῖω ἐλπίστω
Χειροτέλω. ὑμεῖς δὲ κακώτερον τεξέειθε.

à quibus non ita multum abludunt Horatiana illa:

Ætas parentum peior auis tulit

Nos nequiores: mox damnos

Progeniem vitiosorem.

Princeps autem Homerus, tot antè sæculis, materiam hisce sententiis dederat; cum sapientissimam deam introduxisset dicentem, paucos filios patrum similes euadere, deteriores plerosque, paucos præstantiores.

Παῖδοι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρί πέλονται,
Οἱ πλείονες κακῆς, παῖδοι δὲ τε πατρὸς ἀρείου.

De loco quodam è quarto Æneidos aduersus Seruium.

CAPUT XVI.

NAM quia nec fato, merita nec morte peribat,
Nondum illi stauum Proserpina vertice crinem
Abstulerat, Stygioq; caput damnauerat Orco.

Hos

Hos è quarto Æneidos versus Seruius Grammaticus
 oscitanter interpretatus est: ita enim scribit: *Trahit hoc*
de Alcesti Euripidis, qui inducit Mercurium ei comam
secantem, quia fato peribat mariti. Sed apud Euripi-
 dem nulla prorsus, hac quidem in re, Mercurij men-
 tio est. Introducitur quidem Mors, quæ se venisse ait,
 ut illi optimæ mulieri crinem secet: neque tamen id
 fieri ait, quòd illa mariti fato peritura esset. quin osten-
 dit, eum secari solitum eis omnibus quibus fatalis ad-
 uenisset dies. Vniuersè enim pronunciat, eum sacrum
 esse diis manibus, cuius ipsa crinem hasta libauerit. ita
 enim loquitur:

Στείχῃ δ' ἔτ' αὐτὴν, ὡς κατὰ ξομαί ξίφος.

Ἰεὺς γὰρ ἔστ' ἢ καὶ χεῖρ' ἔχουσ' θεῶν.

Ὅτι τὸ δ' ἔγγ' ἔχεται ἀγύλαν τείχεα.

Hæc igitur apud Euripidem ὁ θάνατος loquitur: qui
 tamen illic quoque, libratorum vitio, falsò esse puta-
 tur Charon.

*Proverbium quoddam à illo scriptore qui tam multa alia
 collegit, prætermissum.* CAP. XVII.

MULTA ac varia lectionis hominem, qui me-
 moria nostra ex vtriusque linguæ scriptoribus
 tantam vim collegit prouerbiorum, fugere quædam, &
 quidem illustri in primis loco sita: quod quidem mihi
 non nunquam peruideri mirum solet. Nam, si omissa
 essent, quæ vel è raris inuentu, vel obscuris & ignobi-
 libus libris petenda erant, minus mirum foret: at verò
 præterita esse, quæ & in promptu posita sunt, & apud
 præstantissimos auctores leguntur, id verò iustam, vt
 opinor, admirationè habet. Ex hoc numero est, quod
 apud Ciceronem legitur, *familiam ducere.* eo enim pro-
 uerbio homo eloquentissimus utitur, cùm præcipuum
 aliquid

G 5

Var. Mercuri
 Lectiones
 LIII
 25

aliquid significat, quodque principem in re quapiam obtineat locum. Ter autem ad me legere memini. Primum in epistola qua C. Trebatium Testam commendat Caesari. nam cum eum multis laudibus affectisset, ad postremum addit. *Accedit etiam, quod familiam ducit, in iure civili singularis memoria, summa scientia.* quibus verbis significauit, hanc primam & praecipuam Trebatij esse laudem: ceteras ei cum multis fortasse communes: hoc esse ipsius paene proprium bonum. Deinde libro quarto De Finibus: vbi Catonem alloquens: *Sed primum illud, inquit, vide: grauissimam illam vestram sententiam, que familiam ducit, honestum quod sit, id esse solum bonum, honesteque viuere, bonorum finem communem fore vobis cum omnibus, qui in vna virtute consistuunt finem bonorum.* Et quinta oratione in Antonium: *Lucius quidem frater eius, utpote qui peregre depugnauit, familiam ducit.*

In bonorum comparatione dissensio inter Platonem & Aristotelem indicata. CAP. XVIII.

INTER multas ac varias bonorum diuisiones quae ab antiquis sapientibus accepimus, haec quoque tradita est. Bonorum parim suapte tantum vi expectari neque vsquam aliud referri: alia & per se, & aliorum causa, quae ex ipsis efficiantur: nonnulla etiam, cum in se nihil expectandum habeant, aliorum modo gratia amari. Primi generis est voluptas. neque enim eam propter aliud expectamus, ipsa per se, a quocumque sentiri potest, ei desiderium inuitur sui. in secundo ordine sensus collocari licet, quos & per se, & propter vitae commoditates diligimus. sed & valetudinis ac virium firmitates eundem in numerum coniici potest. Tertia, ut ita dixerim,

xerim, classis sunt laboriosa exercitationes corporum, sectiones venarum, adustiones quarundam partium, amarorum medicamentorum sumptiones. quæ omnia, & eodem de genere alia, eò tantum expetuntur, quòd ad aliud quippiam conducere putentur. Hac igitur tripertita distributione propòsita, vtri superiorum generum debeatur principatus, (nam tertium quidem in hoc se certamen non offert) nò conuenit inter principes philosophorum. Plato enim principio secundæ *πρωτεύει* Socratem ei generi, quod secundo loco posuimus, τὰ πρωτεύεια adiudicantem facit. quod enim duobus nominibus expetitur, melius esse, quàm quod vno tantum. At Aristoteles à magistro dissentiens, id summè bonum esse definit, quod tantum propter se, nullo autem modo propter aliud expetatur. Finem enim omnium optimum esse. Itaque vt in quodque *ὁ τὸ τέλος* maxime conueniat, ita id optimum ac præstantissimum esse. Finis autem proprium est, cum ad eum pertineant cetera, ipsum nusquam aliò dirigi. Hunc nodum dissoluent ij, qui Platonem & Aristotelem vbiq; *συμπαροῦν* volunt. ego quidem, quid mihi tenendum sit, non valdè dubium habeo.

*De loco quodam ex Oratione in Pisonem, aduersus
Petrum Victorium. CAP. XIX.*

RECTE emendatus est locus Ciceronis ex Oratione in Pisonem, vbi de rationibus à Pifone ipso ad ararium relatis agitur, & Plautinus hic è Trinummo versus adducitur,

Ratio quidem hercle apparet: argentum ὀρχεῖ.
nam quod Budæus, deceptus corruptis antiquæ scripturæ vestigiis, putauit, legendum esse, *Ratio quidem hercle apparet: argentum decoctum ὀρχεῖ*: id ipsa carminis ratio

nis ratio manifestò repudiat. Tota enim illa pars apud Plautum trimetris iambicis constat; qualis hic quæque est: qui planè corruptetur, si vocem illam interferis. Quare non illi peccarunt, qui eam sustulerunt, sed ij peccant, qui peccasse illos putant. Nam quòd Petrus Victorius (is enim se corruptæ illius scripturam defensorem professus est) pro firmo ac solido argumento attulit, Græcos veteres semper adiungere eodem modo participium aliquod ad verbum οἴχεται: mirum equidem, homini accuratè & diligenter versato in Græcis litteris, earumque, ut res ipsa loquitur, in primis intelligenti, quicquam ita perspicuè falsum excidisse. neque verò nego, id eos interdum ac sæpe facere: sed interdum etiam, ac non minus sæpe aliter ad verbum uti, sexcentis exemplis, si opus sit, me docere paratum esse profiteor. Aliquot proferam: ne Victorij auctoritas quempiam inducat.

Homerus:

Ὡς μὲν Τηλεμάχῳ ὁ μὲν οἴχετ' ἐδ' εἰ οἱ ἄλλοι
Εἶσ', οἳ κεν χεῖρ' ἴδῃμιον ἀλλοκοῖσι κακότητι.

Æschylus:

Τοῖονδ' ἀνθ' ἑπεσίδ' αἴας
Οἴχετ' ἀνδρῶν.

Sophocles:

Ἰὲ, ἰὲ. δὺς λωθ' οἴχομαι τάλας.

Theognis:

Ὡχετο μὲν πίστις μεγάλη θεός.

Euripides:

Μάτηρ μὲν οἴχεται,
Δίδυμοί τε Διὸς ἐκ εὐ-
δαιμοναῖ τέκεα φίλα.

Idem:

Νεφέλης λέγεις ἀγαλμα; ἐς αἰθέρ' οἴχετ'.

Idem:

Idem:

Ἀλλ' ἐξέδραμον, καὶ πόλις μὲν οἴχεται,

Ψυχὴ δ' ἐσώθη. Idem:

Βέβακα δύσποτμος οἴχεται

Ἀτάλαν, ἃ δυσχεσάτω προσέπου κλήρω.

Plato Parmenide : ἀρτι γὰρ ἐνθένδε οἴκαδε οἴχεται. Idem
 Hippiia maiore : ἐκείνο μὲν τοίνυν οἴχεσθαι, τὸ δυνατὸν τε καὶ
 χρησιμὸν ἀπ᾽ αὐτοῦ κελόν. Aristophanes : Αὐτὴ μὲν ἡμῖν ἢ
 ἀπέσθαι οἴχεσθαι. Aristoteles : Ἀλλ' οἴχεσθαι τὸ ἐν καὶ τὸ ὅλον ἐν
 ἡθελείας. Lucianus : δις κατηγορημένω. Ἀοκνον καὶ αὐτίκα
 μάλα παρεσάναι συνέροντα τὴν χρησίμους, ἢ οἴχεσθαι οἱ τὸ δόξαν
 τὴν τέχνης. Plutarchus περὶ σωικῶν ἐραντισμάτων. Οἴχεσθαι γὰρ
 ἢ τὰς, εἰ πάντων ἐν πάσι μεταλαμβάνειν δεήσει. Sed mihi
 facile fuerit vel iustæ magnitudinis librum ex eiusmodi
 exemplis conficere : nisi sic quoque verear, ne qui
 hæc legent, in re satis aperta plus satis immoratum
 esse me iudicent, cuius tamen rei in me culpa non hæ-
 ret : non enim qui diligenter falsa conuincit, sed qui
 indiligenter ea pro veris prodit, culpandus est.

Horatiana quædam ex Græco ducta.

CAPVT XX.

LEGEBAMVS Tibure, æstiuis mensibus, à pran-
 dio, dum se calor frangeret, vitandi somni causa,
 & διαγωγῆς χάριν, Odas Horatij, easque libentissimè,
 quæ de vetere illius loci salubritate atque amœnitate
 loquebantur : ac, si quid veniebat in mentem, quod
 aut è Græcis effictum, aut exquisitius dictum, aut de-
 nique ab eius poetæ interpretibus prætermisum, ne-
 que tamen cognitu indignum, videretur, id, pro suo
 quisque captu, quasi symbolas quasdam, amicè &
 simpliciter in medium conferebamus. Atque ex illis
 colloca-

110 M. ANT. MVR. VAR. LECT. LIB. IIII.
collocationibus excerpta pleraque in his libris leguntur. Quale est hoc, quod cum recitata essent illa,

Quem tu Melpomenē semel

Nascentem placido lumine videris:

& quæ sequuntur: dixi, ea mihi videri expressa de sententia quadam Callimachi, qui in epitaphio patris composuit, quos Musæ pueros aspexerunt, eos per totam vitam Musis amicos manere:

μῦσαι γὰρ ὄσους ἰδὼν ὄμματι παῖδας,

Ἄχει βίη, πολὺς ἐκ ἀπιδέντο φίλοις.

Venit & ex eo in mentem, quod ex vetere quodam refert Eustathius, quos non aspiciunt Musæ, eis Circe pocula exitio esse. ἔς ἡ ἀποροῶσιν αἱ μῦσαι, τέτυκτο ποτὶ τὸ λήσασθαι Κίρκην. Sed & illud quasi prætereuntes notamus, quod in eodem illo Epigrammate est,

ὁ δ' ἦσαν κρείσσονα βασκανίης,

consimiliter locutum videri Horatium quodam alio loco, vbi se invidia maiorem vaticinatur fore.

M. AN